

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей
історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ
ЄВРОПИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Спеціальність В9 Історія та археологія
Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи
Викладач (-і)	Старший викладач Кобильник Роман Васильович
Контактний телефон викладача	+380676087380
Е-mail викладача	roman.kobylnyk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), або ж щовівторка після занять з 13.30 до 17.00 в 621 аудиторії
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Трансформація суспільно-політичних та економічних відносин в країнах Західної Європи ознаменувалися підписанням в 1992 р. Маастріхтської угоди про створення Європейського Союзу (ЄС). Інтеграція країн на умовах спільного економічного ринку та демократичної політичної системи зумовили появу міцного союзу європейських держав, який став провідним чинником системи міжнародних відносин. Політика керівництва ЄС і урядів західноєвропейських держав створили сприятливі умови на перетворення їх у високорозвинуті країни.</p> <p>Крах тоталітарної системи в країнах Центрально-Східної Європи і розпад СРСР змінила геополітичну ситуацію в Європі. Географічна спорідненість і вікове прагнення бути частиною європейського співтовариства стали визначальними в намаганні країн колишнього соціалістичного табору інтегруватися в європейські структури. Цей процес був тривалим і визначальним для історії цих держав. Власне це і зумовило значення курсу „Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи».</p> <p>«Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи» – це дисципліна, яка вивчає політичні, соціокультурні, економічні процеси в</p>	

конкретних формах і просторово-часових вимірах.

Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності В9 Історія та археологія теоретичних і практичних знань з новітньої історії країн Центрально-Східної Європи, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для роботи працювати в архівних, народознавчих та музейних установах, в туристичній, науковій, організаційно-управлінській сферах, в органах державної влади і місцевого самоврядування; в аналітично-інформаційних інституціях; у друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях; у соціальних і культурних закладах, громадських організаціях, партіях тощо.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – полягає в оцінці якісних політичних змін в центральноевропейських країнах після розпаду тоталітарної системи, використанні досвіду західноевропейських країн для демократизації держав, які провели швидше економічні реформи. Студент повинен ознайомитися з особливостями інтеграційних процесів в кожній з країн, визначити шляхи якими вони пройшли в прагненні стати членами ЄС і розкрити значення і уроки перебування в системі європейських структур. Окреме місце в даному курсі займають взаємовідносини центральноевропейських країн з Україною в намаганні наближення її до ЄС.

Цілі навчальної дисципліни - ознайомити студентів з характеристикою політичних змін в країнах Центрально-Східної Європи в кінці 80 – початку 90 –х рр. ХХ ст., створенням нових державно-політичних механізмів, формуванням нової партійно-політичної системи і її впливом на урядову політику ; розкрити механізми формування нових зовнішньополітичних відносин в умовах трансформації політичних режимів в країнах Центрально-Східної Європи; з'ясувати з студентами особливості суспільно-політичних відносин в кожній країні, їх зміст, форми і масштаби поширення в суспільстві, навчитися використовувати в професійній і соціальній діяльності знання з історії Центрально-Східної Європи, порівнювати їх із історією України та загальносвітовими історичними процесами даного історичного періоду; виробити в студентів навички самостійних оцінок і власних суджень щодо розглянутих історичних проблемах. Одним з головних завдань курсу є формування в молодого покоління суспільної свідомості, культури, моралі, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

Програмні результати навчання (ПРН).

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері

історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	В9 Історія та археологія	IV	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	практ ичні занятт я	сам. роб.
Тема 1. Вступ до спецкурсу „Євроінтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи“	2		6
Тема 2. Євроінтеграційні процеси в Республіці Польща	2	2	4
Тема 3. Євроінтеграційні процеси в Чеській Республіці	2	2	4
Тема 4. Словацька Республіка в об'єднаній Європі	2	2	4
Тема 5. Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії	2	2	4

Тема 6. Україна в євроінтеграційних процесах		2	6
Тема 7. Угорщина в Європейському Союзі		2	4
Тема 8. Євроінтеграційні процеси в Болгарії.		2	4
Тема 9.. Євроінтеграційні процеси в Румунії		2	4
Тема 10. Євроінтеграційні процеси в Словенії		2	4
Тема 11. Хорватія в Європейському Союзі		2	4
Тема 12. Взаємовідносини південнослов'янських країн з Європейським Союзом.			6
Тема 13. Сучасна політика розширення ЄС в центральноевропейському регіоні			6
ЗАГАЛЬНА:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу</p> <p>Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумуються в підсумкові семестрові бали. Підсумковий семестровий бал складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 40 балів), балу за контрольну роботу (30 балів), балу за контроль самостійної роботи (10 балів) і балу за індивідуальну роботу (20 балів) та в сукупності може скласти максимально 100 балів.</p>					
	Вид контролю	Поточний контроль	Контр. робота	Контроль самостійної роботи	Індивідуальне завдання (конспект і захист монографії тощо)	Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі
	Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	40	30	10	20	100 (50+50)

<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Контрольна робота Впродовж роботи над вивченням дисципліни передбачено проведення контрольної роботи. При цьому за контрольну роботу студент може одержати 30 балів. Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав 8 контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.</p> <p>Контрольна робота передбачає формулювання 6 завдань: 1 теоретичне, 1 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо,) 1 практичне (характеристика історичного джерела), 1 знання термінів, 1 знання історичних постатей та 1 на знання хронології.</p> <p>❖ Критерії оцінки виконання контрольної роботи ❖ 10+5+5+4+3+3=30 балів</p> <table border="1" data-bbox="671 1173 1337 1872"> <thead> <tr> <th>Завдання</th> <th>Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 теоретичне</td> <td>10 балів</td> </tr> <tr> <td>2 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо)</td> <td>5 бали</td> </tr> <tr> <td>3 практичне (характеристика історичного джерела)</td> <td>5 бали</td> </tr> <tr> <td>4 знання історичних термінів</td> <td>4 бал</td> </tr> <tr> <td>5 знання історичних постатей</td> <td>3 бал</td> </tr> <tr> <td>6 знання хронології</td> <td>3 бал</td> </tr> <tr> <td>Разом</td> <td>30 балів</td> </tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	10 балів	2 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо)	5 бали	3 практичне (характеристика історичного джерела)	5 бали	4 знання історичних термінів	4 бал	5 знання історичних постатей	3 бал	6 знання хронології	3 бал	Разом	30 балів
Завдання	Кількість балів																
1 теоретичне	10 балів																
2 практичне (назвати особливості, завдання, чинники, тощо)	5 бали																
3 практичне (характеристика історичного джерела)	5 бали																
4 знання історичних термінів	4 бал																
5 знання історичних постатей	3 бал																
6 знання хронології	3 бал																
Разом	30 балів																
<p>Семінарські заняття</p>	<p>У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для семінарських занять..</p>																

Оцінювання знань на семінарських заняттях проводиться за 100 бальною шкалою.

На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання:

“90-100” балів – знання студента(ки) відмінні. Студент(ка) глибоко, ґрунтовно в деталях володіє теоретичними знаннями з навчального курсу. Виявляє усвідомлені уміння і навички, необхідні для майбутньої роботи, вміє використовувати необхідну джерельну базу та історіографію, порівнювати, співставляти різні явища і процеси, давати вичерпний аналіз порушеної проблеми, володіє понятійно-категоріальним апаратом дослідження тощо. Володіє просторовою компетенцією, вмінням систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, історичним критичним мисленням, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в науковій діяльності, має синтетичне мислення та ін.

“70-89” бали – знання студента(ки) добрі. Студент(ка) має глибокі й повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена. Володіє понятійним апаратом, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, будує аргументацію на основі доказів. Вміє організувати пошук, аналіз та інтерпретацію візуальних джерел, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в науковій діяльності, має певний рівень синтетичного мислення, застосовує оптимальну стратегію пізнавальної діяльності тощо. Однак допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності.

“50-69” бали – знання студента(ки) задовільні. У студента(ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (в межах 50% і навіть більше), не здатен(на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і надто спрощена. Знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом досить посередньо, не вміє до кінця систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, переконливо аргументувати свою відповідь. Вміє

	<p>організувати пошук візуальних історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не послідовно і логічно, не завжди може пояснити причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>“1-49” бали – знання студента(ки) незадовільні. У студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 40%), відсутні уміння й навички, тому він (вона) не здатен(на) їх використовувати на практиці; відповідь не змістовна, в роботі є дуже суттєві помилки. Не ознайомлений(а) належним чином з історичними і культурними процесами в слов'янських землях та не дає відповіді на питання. Практично не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати джерела й історіографію з досліджуваної теми. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом, відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка й оцінка інших. На семінарських заняттях студенту виставляється оцінка за 100 бальною шкалою.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Студент(-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 50 і більше балів
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Відвідування занять</p> <p>Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. 10 Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт. Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.</p>	

Академічна доброчесність: У Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент(ка), повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі КНУВС <https://cnu.edu.ua/polozhennia-prozapobihannia-plahiatu/> У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

8. Рекомендована література

1. Бочаров С. Інтеграція Польщі до Європейського Союзу (1989 – 2004 рр.) / С. Бочаров. *Схід*. 2008. №4.
2. Бочаров С. В. Шлях Польщі до Європейського Союзу. Донецьк: ДНУ, 2011. 270 с.
3. Брусилівська О. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни. Одеса, 2007.
4. Вахудова М.А. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. К., Вид-во „Києво-Могилянська Академія“, 2010.
5. Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України: аналітичні оцінки. Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2003. 237 с.
6. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник К.:Хай тек-Прес, 2007.
7. Зовнішня політика України. К., 2007.
8. Європейська інтеграція Укладачі: М. Яхтенфукс, Б. Коллер; К.: Вид-во „Києво-Могилянська Академія“, 2007.
9. Європейська інтеграція. Навч. Пос. / за ред. М. Макаренка. К., 2018. 344 с.
10. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів, 2005.
11. Кіш Є. Центральна Європа в сучасній системі євро регіональної інтеграції. Ужгород, 2008.
12. Копинець Ю. Інтеграція Словаччини до Європейського Союзу: досвід для України. URL. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9950/1/17.pdf>
13. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). К., 2008.
14. Круглашов А. М., Озимок І., Астапенко Т. С., Руссу В. В. Європейська

інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник./ склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. - Ч.1.Чернівці, 2010. 212 с.

15.Мальська М., Антонюнюк Н. Основи європейської інтеграції. К., 2019. 320 с.

16.Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник. Черкаси:Вертикаль, 2021. 302 с.

17.Політика європейської інтеграції. Навчальний посібник / Під. ред. В. Г. Воронової. К., 2007.

18.Шіммельфенніг Ф. Європеїзація Центральної та Східної Європи / Шіммельфенніг Ф., Зедельмаєр У. К.: в-во "Юніверс", 2010.

19.Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ століття. Підручник для вищих навчальних закладів. К., 2005.

Викладач: Кобильник Роман Васильович, старший викладач